

Вх. № 299 / НО-05/ 05.04.2021 г.

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. дбн Петър Генов – пенсионер.

върху дисертационният труд на Владимир Руменов Тодоров на тема: ИНДИВИДУАЛНИ ТЕРИТОРИИ, АКТИВНОСТ И СТЕПЕН НА СИНАНТРОПИЗАЦИЯ НА КАФЯВА МЕЧКА (*URSUS ARCTOS*) НА ТЕРИТОРИЯТА НА СТАРА ПЛАНИНА за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“

Научен ръководител: Проф. дбн Петър Генов

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд.

Отделни територии, активност и степен на синантропизация на кафява мечка (*Ursus arctos*) на територията на Стара планина.

Изследвана е индивидуална територия на 9 индивида кафява мечка на територията на Стара планина. Направена е връзка между размера на отделните територии и пола и възрастта. Изкуственото хранене на диви животни се счита за обичайна практика, от която кафявата мечка често се възползва. Резултатите показват, че мечките не са пряко зависими от местата за хранене. Анализите показват, че размерът на отделните територии е средно 148,9 km² (между: 24,6–605,1 km²) с 190,1 km² за мъжките и 76,9 km² за женските. Пет от деветте маркирани мечки никога не са посещавали хранилките и плътността на тези места не влияе на разликите в размера на териториите.

Нито плътността на хранилките, нито пропорциите на плододаващите гори в обхвата на отделните участъци не влияят върху размера на отделните площи по време на натрупването на мазнини. В допълнение, сходството в размера на отделните територии по време и извън сезона на угояване, предполага баланс между променливите, формиращи териториите през тези периоди.

Повечето мечки в проучването зимуват в основната си домашна зона, най-вече в самия му център (0,1 процентиля).

Резултатите показват висока степен на избягване на местата за улавяне, тъй като местата представляват непосредствен риск от повторно залавяне (70% от всички случаи), последвано от избягване на хранилки (60%). По този начин проучването потвърждава, че улавянето има значително влияние върху поведението на животните и

може да бъде ефективен инструмент (поне в краткосрочен план) за управление на неанекватното поведение при мечките. Резултатите обаче показаха също, че въпреки улавянето, мечките не избягват напълно местата за улавяне или хранилките.

Данните за активността на 7-те наблюдавани индивиди до голяма степен съвпадат с данните от други изследвания на вида в Европа, с характерен сутрешен пик, последван от почивка по обяд и нов връх в късния следобед и вечер. Добре дефинирана ежедневна активност е установена и при двамата индивиди, наскоро отбити от майките си, следвайки модела на поведение, научен от майката, за да се избегне среща с зрели мъже.

Макар и с много малка извадка, се установява и промяна в дейността през периода на активен лов.

Установен е и периодът с най-честите нападения на мечки върху домашни животни или пчела през юли-август, тъй като над 65% от всички случаи падат през тези месеци

2. Оценка на научните и научно-приложни приноси

2.1. Потвърдителни:

2.1.1. За България информацията за размера на индивидуалните територии на база GPS-телеметрия е допълваща и потвърдителна, като тя има потвърдителен характер и в световен мащаб. Потвърдени са разликите в размерите на индивидуалните територии между мъжки, женски и млади разселващи се индивиди от други изследвани популации.

2.1.2. Изцяло са потвърдени резултатите от другите европейски популации за моделите на активност при различните групи мечки.

2.2. Оригинални:

2.2.1. За първи път е изследвана и доказана връзката между избора на местообитание и попадащите в обхвата му места за подхранване и жлъждодаващи гори.

2.2.2. За първи път е изследвано мястото за установяване на бърлога спрямо сърцевината и цялостната територия на изследваните индивиди. Друго такова проучване досега не е правено.

2.2.3. Извършените анализи отхвърлят характерни за други европейски популации разлики в мобилността на мечките по време периода на хиперфагия и извън него, като показва незначителни различия при изследваните индивиди.

2.2.4. За пръв път е изследвано влиянието на процедурите на улавяне като стресиращ фактор върху мечките при степента на използване на места за подхранване. Установено е високо ниво на избягване на местата на улавяне, без това да влияе върху размера и местоположението на индивидуалната територия.

3. Оценка на публикациите по дисертацията.

Отговарят на резултатите от дисертацията.

4. Оценка на автореферата.

Точен и пълен

5. Критични бележки, препоръки и въпроси - нямам

Отговарят на резултатите от дисертацията.

Препоръка: да се публикуват всички резултати, особено тези от сравнителният анализ, в тези получени от съседните страни.

6. Заключение

Въз основа на гореизложеното, **убедено** предлагам на магистър Тодоров да бъде присъдена **образователната и научна степен „доктор“** от научното жури.

06.03.2021 г.

Подпис:

гр. София